

† Dr. Stanisław Wiktor Weigner.

1-go września b. r. zmarł po krótkich cierpieniach Stanisław Weigner, geologja i Polskie Towarzystwo geologiczne poniosło bolesną i dotkliwą stratę. Był członkiem zarządu Oddziału lwowskiego gdzie rozwinął żywą działalność.

Urodzony w Tarnopolu w r. 1886, ukończył szkołę średnią w Buczacz w r. 1904 i w tymże roku rozpoczął studia wyższe na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Piękno jaru Strypy i obfitość dobrze zachowanych skamielin cenomanu w okolicy Buczacza — na Podlesiu, Podzameczku — wzbudziły już w uczniu gimnazjalnym zainteresowanie do geologii. Toteż tej gałęzi wiedzy przyrodniczej oddał się podczas studjów uniwersyteckich. W latach 1907—8 przebywa na studjach w Wiedniu i Berlinie. Po odbyciu jednorocznej służby wojskowej zostaje w r. 1911 asystentem przy Zakładzie paleontologicznym U. J. kierowanym przez ś. p. prof. Józefa Grzybowskiego.

Zmobilizowany jako oficer bierze udział w wojnie światowej, trzykrotnie ranny przebywa okres leczenia i rekonwalescencji w Krakowie i Wiedniu. W r. 1917 przeprowadza ekspertyzę o solach potasowych i fosforach wschodniej Ma-

łopolski dla austr. Min. Przem. i Handlu. Kilka końcowych miesięcy wojny spędził w Albanii jako wojenny geolog.

Po powrocie do Krakowa zostaje zaangażowany jako geolog do Państwowego Instytutu Geologicznego, a następnie do Państw. Urzędu Naftowego. Po likwidacji tego Urzędu pracuje jako geolog naftowy w Firmach: „Limanowa“, „Galicja“ i „Compagnie Française des Pétroles“. W 1926 r. odbył z polecenia ostatnio wymienionej Firmy podróż kilkumiesięczną do Kolumbji dla zbadania geologicznego tamtejszych terenów ropnych. Wówczas dotarł do mało znanego pasma Sierra Nevada.

Powróciwszy do kraju przez krótki czas pracował w firmie „Galicja“, a następnie został powołany na stanowisko naczelnego geologa i dyrektora założonej w r. 1928 z inicjatywy Ministerstwa Przem. i Handlu spółki akcyjnej „Pionier“. W styczniu 1935 ustąpił z tego stanowiska i został geologem firmy Vacuum Oil Co.

Naukową działalność rozpoczął Weigner studjami nad cenomanem Podola: klasyczną pracą pozostanie „Fauna piasków niżniowskich“, w której poraz pierwszy wykazał obecność dolnego cenomanu na Podolu. Jej dalszym ciągiem są późniejsze prace Bujalskiego i Kokoszyńskiej. Podobną pod względem metody badań jest — niestety w manuskrypcie pozostała — praca „Fauna i wiek piaskowców z Gołonoga“. Manuskrypt 100 stron, ukończony przed wybuchem światowej wojny zawiera opis 68 gatunków, z których mało znanych 18 zostało przedstawionych przez autora rysunkiem na tablicy. Już w r. 1912 wprowadza Prof. Grzybowski Weignera w pracę we fliszu Karpat i problemy geologii naftowej, zlecając mu opracowanie obszaru Dobrohostowa i Truskawca. Od tego czasu Karpaty stały się dziedziną geologicznej działalności Weignera. Dzięki stanowisku geologa firm ma sposobność do rozległych badań wzdłuż całego łuku karpackiego, toteż gromadzi obfite, a szczegółowe materiały tak do kartografji i stratygrafji fliszu jak też do kopalnictwa naftowego. Tosamo stanowisko jednak nie sprzyja do pracy systematycznej, praktyczne zajęcia absorbując czas, nie zezwalają na uporządkowanie i naukowe opracowanie zebranego materiału, co było pragnieniem, a pozostało nieosiągnięte przez Zmarłego. Razem z E. Jabłońskim ogłaszają wyniki badań

paroletnich p. t. „Brzeg Karpat fliszowych między Świcą i Łomnicą“, Weigner zestawia i rysuje dziś ogólnie znaną i dotychczas jedyną mapę przeglądową „Mapę geologiczną Polskich Karpat Wschodnich“ (1:200.000). W ostatnich zaś dwu latach wybitnie współpracował w wydaniu takiejże mapy Karpat środkowych.

Talent do rysunków i malarstwa predysponował Weignera do kartografji i syntetycznych z tego zakresu prac. Świadczą o tem oprócz wyżej wymienionych, mapki: Płody kopalne Polski oraz Geologja, zawarte w Atlasie Romera.

Trwałą zasługą Zmarłego pozostanie jego działalność naukowo-organizacyjna. Powołany w jesieni 1928 r. na szefa geologa w Spółce akc. „Pionier“ organizuje oddział geologiczny i powoławszy trzech młodych geologów (Obtułowicz, H. Teisseyre, Wyszyński) i kilku współpracowników tymczasowych wdraża zdjęcie szczegółowe mało znanych obszarów fliszowych i prawie nieznanego Przedgórze. Doceniając znaczenie metod geofizycznych dla poszukiwań złoży w terenach nieodkrytych już od 1929 zleca przeprowadzenie badań na Podkarpaciu sejsmicznych (Firma „Seismos“ i P. I. G. — Dr. Janczewski), grawimetrycznych (Dr. Janczewski), magnetycznych (Inst. Geofizyki Uniw. J. K.). W r. 1934 organizuje przy Pionierze z krajowych sił naukowych z Dr. Miterą na czele: Instytut geofizyki stosowanej. Nie pominął Weigner wprowadzenia i stosowania metod mikropaleontologii do określania poziomów geologicznych.

Obok zdjęć i badań terenowych zakłada archiwum geologiczno-naftowe, w którym gromadzi się wszelkie orzeczenia geologiczne oraz daty wierceń i produkcji dla wszystkich kopalń polskich i stwarza początki fachowej biblioteki.

Tak utrwalił Weigner podstawy badawczej placówki dla praktycznego stosowania wyników i przez to „oddał przemysłowi naftowemu, a w szczególności „Pionierowi“ swoje myśli i swoją pracę, powodowany głębokim i serdecznym umiłowaniem dla sprawy, i to Jego oddanie się zupełne sprawie spowodowało i powodować będzie, że dzieło Jego trwać będzie nadal i rozwijać się, a postać Jego pozostanie na zawsze w naszych myślach i sercach“. (Z przemówienia Nacz. Inż. H. Friedberga na pos. żałobnem. Przemysł naftowy, rocz. X, zesz. 17, Lwów, 1935).

Zmarły odznaczał się wielkim zmysłem socjalnym. Sam zawsze chętny do współpracy dawał także inicjatywę do pracy zbiorowej, brał żywy udział w pracach Oddziału lwowskiego P. T. G. tak w jego Zarządzie jak też jako prelegent. On był także jednym z inicjatorów i założycieli Stowarzyszenia Polskich geologów naftowych.

Weigner zmarł przedwcześnie, strata jest dla nas tem boleśniejsza, że ubył zasłużony badacz dla polskiej geologii, który mógł jeszcze wiele zdziałać, oraz człowiek uzdolniony, dobry i prawy.

Biblijografia.

- S. W e i g n e r: Studja nad cenomanem podolskim. I. Fauna piasków niżniowskich. Rozpr. Ak. Um. Ser. B. T. XLIX. Kraków, 1909.
- Karte der Bergbaugebiete Polens. Mitt. geol. Gesellsch. IX. Wien, 1916.
- Płody kopalne, mapa 1:5,000,000. Geogr.-statyst. Atlas, tabl. V. Kraków, 1916.
- Idem, wyd. II, tabl. XXX. Lwów, 1921.
- E. J a b ł o ń s k i i W e i g n e r S.: Tektonika strefy brzeżnej Karpat między Świcą i Łomnicą. Pos. P. I. G. 7. 1923. Warszawa, 1924.
- O badaniach w zakresie tektoniki strefy brzeżnej Karpat między Świcą i Łomnicą. Kosmos, XLIX, Lwów, 1924.
- S. W e i g n e r: Geologja. Mapa 1:5,000,000. Atlas Polski współcz. Romera, Lwów, 1924.
- J a b ł o ń s k i E. i W e i g n e r S t.: Brzeg Karpat fliszowych między Świcą i Łomnicą. Borysław. Stacja geolog. Biul. 6. Warszawa, 1925.
- B. B u j a l s k i, E. J a b ł o ń s k i, K. T o ł w i ń s k i i S. W e i g n e r: Mapa geologiczna Polskich Karpat wschodnich w granicach 40°55'—42°18' wschod. dług. od Ferro. 1:200,000. P. I. G. Warszawa, 1925.
- J a b ł o ń s k i E. i W e i g n e r S.: IX-e Excursion, Vallée de la Czezwa et d'Hemka. Assoc. Karp. I. Reun. Mémoires. Lwów, 1927.
- W e i g n e r S t.: Organizacja geologii naftowej w Polsce. Pamiętnik I-go Zjazdu geol.-naftowego, 1929. Warszawa, 1930.
- Zagórz—Tarnawa Dolna—Wielopole. Geol. i statys. naftow. 1932. Borysław, 1933.
- Obok licznych orzeczeń geologicznych i opracowań poszczególnych kopalni znajdują się w manuskryptach przygotowane do druku:
- Fauna i wiek piaskowców z Gołonoga.
- O pewnym rodzaju dyslokacji poprzecznych w Karpatach fliszowych.
- Rodzaj Atollites we fliszu Karpat.
- Geologiczne zdjęcia w Pnc.-Zd. Albanji.
- Topologiczna i Geologiczna mapa Kolumbji.

W. Rogala